

Nr 19.

Ankom till riksdagens kansli den 12 mars 1937 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående införande av skyldighet för fastighetsägare att borttaga eller avkvista för grannfastighet besvärande träd.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 356, vilken behandlats av första lagutskottet, har herr *Gustafsson* i *Lekåsa m. fl.* anhållit, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om utredning av frågan om skyldighet för fastighetsägare att borttaga eller avkvista för grannfastighet besvärande träd.

Till stöd för sin framställning anföra motionärerna bland annat följande:

I de fall då odlad jord eller kultiverad betesmark gränsar till skogsmark, hörande till annan fastighet, inträffar det ofta, att skogen är besvärande för den odlade jorden eller betesmarken. Den åstadkommer sålunda bland annat en beskuggning av åkerjorden och suger därjämte genom sina vittförgrenade rötter näring från åkerjorden. Besväret blir särskilt betungande för fastigheter med ringa åkerjord. Olägenheterna skulle ofta försvinna om något mindre antal träd invid gränsen blevo avkvistade eller nedhuggna. Sådana åtgärder kunna emellertid icke alltid komma till stånd på överenskommelsens väg, och i de fall där överenskommelse träffas blir den odlade jordens ägare ibland tvungen att utgiva en oskäligen ersättning.

Här föreligga otvivelaktigt frågor, som äro i viss mån svårbedömliga. I första hand gäller det tydligen att giva bestämmelser om i vad mån grenar och kvistar må tillåtas skjuta in över grannfastigheten. Men det gäller ock att avgöra huruvida en fastighetsägare, även om trädet i sin helhet befinner sig å hans mark, kan åläggas att med eller utan ersättning borttaga eller avkvista detsamma.

Grannskapsrätten har icke hos oss fått någon allmän reglering. Icke heller beträffande det av motionärerna berörda särskilda grannelagsförhållandet finnas några lagbestämmelser.

Spörsmålet om lagstiftningsåtgärder för reglerande av rättsförhållandena mellan grannar har emellertid varit föremål för prövning av *lagberedningen*, som i sitt den 9 oktober 1909 avlämnade förslag till ny jordabalk upptagit ett särskilt kapitel med rubrik »Om rättsförhållandet mellan grannar». Nämda kapitel innehåller *dels* bestämmelser till skydd mot s. k. immissioner från grannfastighet, *dels* regler om den inverkan grävning eller annan dylik åtgärd inom en fastighets område kan utöva inom området för en annan, *dels* ock slutligen bestämmelser för det fall, att uppförd byggnad eller för utnyttjande av vattenområde tillkommen anläggning befinnes skjuta över fastighets ägo gräns. Däremot saknas i kapitlet bestämmelser om grannars ömsesidiga rättigheter och skyldigheter i åtskilliga andra hänseenden, exem-

pelvis i fråga om rötter och grenar som från träd inom en fastighets område skjuta in på en annans, om frukt som från träd å den ena fastigheten faller ned å den andra, om träd som stå i själva gränslinjen samt om murar, häckar och dylikt i gränsen. Efter att ha omnämnt att i främmande lagar ej sällan förekomme regler om grannars rättigheter och skyldigheter även i dessa ämnen, yttrade lagberedningen:

Uttryckliga stadganden i dessa ämnen har beredningen icke ansett behöfligt eller lämpligt att upptaga i förslaget. I förhållanden av jämförelsevis så ringa betydelse synes det utan olägenhet kunna åt rättstillämpningen överlämnas att efter de allmänna grunder, på vilka grannskapsrätten vilar, och rådande sedvänja i orterna slita möjligen uppkommande tvister; en uttrycklig reglering i lag skulle måhända giva upphov till stridigheter, där rättshaveriet men icke något verkligt intresse vore den drivande kraften.

Här må även anmärkas att Kungl. Maj:t den 1 februari 1935 förordnat, att lagberedningen från och med den 1 mars 1935 skulle övertaga den pågående utredningen om revision av aktiebolagslagstiftningen, att en eller två av lagberedningens ledamöter skulle utföra erforderliga förberedande arbeten för revision av jordabalken, samt att beredningen sedan utredningen angående revision av aktiebolagslagstiftningen slutförts skulle övergå till behandling av frågan om en reform av jordabalken.

Frågan om en reglering i lag av rättsförhållandet mellan grannar i det av motionärerna berörda hänseendet har även flera gånger varit föremål för riksdagens prövning.

I en vid 1903 års riksdag väckt motion påpekades sålunda de olägenheter och skador, som kunde uppkomma genom att en jordägare planterade träd eller läte skog växa omedelbart intill grannens ägo gräns, och föreslogs med anledning därav sådan ändring av 2 kap. 2 § byggningsbalken, att fastighetsägare skulle äga rätt att påfordra borttagande av å angränsande fastighet växande träd, därest han genom desamma tillskyndades skada.

I sitt över motionen avgivna utlåtande förklarade lagutskottet sig anse, att ett allmänt lagstadgande med det i motionen avsedda syftet varken vore lämpligt eller behöfligt. Då det enligt lagutskottets förmenande vore ett naturligt förhållande, att angränsande ägor i viss mån utövade inverkan på varandra, måste fastigheternas ägare i allmänhet finna sig i följderna därav. Av en konsekvent tillämpning av den princip, som låge till grund för motionärens framställning, skulle uppenbarligen följa alltför vittgående inskränkningar i förfoganderätten över fastigheter. Endast då synnerligen viktiga intressen å den ene fastighetsägarens sida krävde en inskränkning i den andres dispositionsrätt, hade sådan inskränkning ansetts böra i lag medgivas. Något dylikt intresse av större betydelse torde jämförelsevis sällan föreligga med hänsyn till träd å grannes mark. Från allmän synpunkt skulle utövan- det av en sådan befogenhet som den av motionären ifrågasatta ofta föranleda mera skada än gagn, särskilt i de delar av landet, där planteringar i rågångarna vore vanliga samt tjänade till såväl nytta som prydnad.

Motionen blev av riksdagen avslagen.

Vid 1910 års riksdag framställdes i en motion yrkande om skrivelse till Kungl. Maj:t med hemställan, att Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till lag om rätt till ersättning för jordägare, som på grund av grannes byggnader eller planteringar åsamkades skada.

Jämväl denna motion blev på i huvudsak samma skäl, som 1903 års lagutskott anfört, avstyrkt av lagutskottet och avslagen av riksdagen.

En vid 1918 års riksdag väckt motion, vari föreslogs införandet av lagbestämmelse om skyldighet för ägare eller innehavare av skogbärande mark att borthugga grenar, som från träd inom en fastighets område sköte över gränsen till angränsande åker, blev likaså avslagen av riksdagen, sedan motionen avstyrkts av lagutskottet. Utskottet, som i sitt utlåtande återgav lagberedningens ovanintagna uttalande, förklarade att utskottet kunde instämma däri. Såsom skäl för avslag anförde utskottet i övrigt bl. a. att utskottet icke kände sig övertygat om nödvändigheten eller lämpligheten av ett ingripande från lagstiftningens sida på ifrågavarande ytterst begränsade område, så länge det rättsliga förhållandet mellan grannar i andra väsentliga avseenden lämnats utan reglering. I varje fall droge utskottet i tvivelsmål, att det praktiska gagn, som skulle vinnas av en bestämmelse i den av motionären föreslagna omfattningen, komme att uppväga de jämväl ur naturskyddssynpunkt menliga påföljder, ett borthuggande av grenar på sätt av motionären ifrågasatts mången gång skulle medföra.

Ytterligare väcktes vid 1919 års riksdag en motion angående bestämmelser om skyldighet att i vissa fall borttaga träd eller grenar därav och buskar, som hämma växtligheten å åkerjord. Motionen avslogs av riksdagen på hemställan av andra lagutskottet, som i vad motionen berörde grannskapsrätten återopade de av 1918 års lagutskott angivna skälen.

Behovet av rättsregler rörande grannelagsförhållanden har föranlett en tämligen omfattande och utförlig lagstiftning i vissa *främmande länder* såsom Tyskland, Norge och Finland. I sistnämnda land finnes sålunda en år 1920 tillkommen, synnerligen detaljerad lag angående vissa grannelagsförhållanden, däri bl. a. lämnats ett stadgande om att den som lider men i användandet av mark genom rötter som intränga från grannens fastighet skall vara berättigad borttaga dem. Detsamma gäller om överhängande grenar, där de icke borttagas av ägaren inom skäligen tid efter det han blivit där- om tillsagd.

I vår rätt saknas bestämmelser om grannars ömsesidiga rättigheter och skyldigheter i de av motionärerna omnämnda fallen då grenar och rötter från träd å en fastighet skjuta in på en annan fastighets område. I motiven till sitt år 1909 avgivna förslag till ny jordabalk uttalade lagberedningen att den icke ansåge behöfligt och lämpligt att i lagen upptaga uttryckliga stadganden i dylika ämnen. Utskottet kan icke dela denna uppfattning. De spörsmål som härvidlag uppkomma äro ofta av sådan betydelse att de icke böra lämnas obeaktade av lagstiftningen. Storleken av den skada, som kan

Utskottet.

uppkomma genom att överskjutande grenar beskugga åkerjorden eller ock genom att rötter tränga in och suga näring från densamma eller, sedan de slagit skott, förkväva grödan, är icke sällan avsevärd. Utskottet tänker därvid särskilt på egnahemsrörelsen i våra skogstrakter, där ett mödosamt, ofta med allmänna medel understött odlingsarbete på nyssnämnt sätt kan försvåras. Framhållas må även förekomsten av stadganden å området i flera främmande lagar.

Utskottet, som sålunda anser det erforderligt att det i motionen framförda spörsmålet göres till föremål för rättslig reglering, finner emellertid icke tillräcklig anledning föreligga för riksdagen att nu göra någon framställning till Kungl. Maj:t om lagstiftning i ett jämförelsevis så begränsat ämne. Utskottet har därvid beaktat att berörda spörsmål ingår i det omfattande komplex av delvis mycket viktiga frågor, som brukar benämnas grannelagsrätten. Detta rättskomplex, som ännu icke fått någon allmän reglering hos oss, kommer med säkerhet att upptagas till behandling av lagberedningen vid dess stundande arbete med en reform av jordabalken. Och utskottet hyser den förvissningen, att därest Kungl. Maj:t skulle finna att frågor om grannelagsrätten lämpa sig att upptagas till särskild behandling utan avbidan på jordabalksrevisionen, så ock kommer att ske. I detta hänseende må erinras om att spörsmålet om s. k. immissioner från grannfastighet beröres av den utredning angående åtgärder för att förhindra förorening av vatten och luft m. m., som påbörjats jämlikt Kungl. Maj:ts den 11 september 1936 givna bemyndigande.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 12 mars 1937.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar *Schlyter*, *Klefbeck*, *Erik Anderson*, *Otto Wangson*, *Ekströmer**, *Colleen**, *Verner Andersson* och *Berglund*;

från andra kammaren: herrar *Bergquist*, *Hedlund* i Östersund och *Lindmark*, fru *Östlund* samt herrar *Olsson* i Mellerud, *Gezelius*, *Landgren* och *Gustafsson* i Lekåsa.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.